

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: zwiedzamy powiat średzki cz. II

czas trwania: 1 dzień, typ: samochodowa, liczba miejsc: 8, stopień trudności:
bardzo łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Drugą część trasy po powiecie średzkim proponuję zacząć od Zaniemyśla. Na pobliskim jeziorze znajduje się wyspa hrabiego Edwarda Raczyńskiego. Wybudował on sobie drewniany domek w stylu szwajcarskim, gdzie często przebywał i przyjmował gości. Organizował tutaj pokazy sztucznych ogni oraz zabawy w bitwy morskie. Niestety, hrabia, niesłusznie oskarżony o malwersacje finansowe, popełnił samobójstwo strzałem z armatki. Warto tu się udać zwłaszcza w lipcowy weekend, gdyż wtedy odbywają się Zaniemyskie Bitwy Morskie. Można także promem przepłynąć na wyspę i zwiedzić modrzewiowy dworek. Warto zobaczyć także neogotycki kościół św. Wawrzyńca zbudowany w XIX wieku. Przy jednej ze ścian znajduje się grobowiec hrabiego Raczyńskiego.

Z Zaniemyśla proponuję udać się do Książa Wielkopolskiego. Miejscowość ta była świadkiem bitwy pomiędzy Prusakami a powstańcami w 1848 roku podczas Wiosny Ludów. Mimo bohaterskiej obrony, powstańcy ulegli tracąc przy tym 140 ludzi. Przy ulicy Dębniackiej znajdują się dwa kopce z prochami poległych.

Z Książa udajemy się do Nowego Miasta nad Wartą, gdzie proponuję zwiedzić piękny kościół gotycki św. Trójcy z renesansową polichromią. Warto zobaczyć także dwa rynki w tej miejscowości. Wbrew nazwie, Nowe Miasto Nad Wartą jest wsią. Prawa miejskie utraciło w 1934 roku.

Z Nowego Miasta Udajemy się do Dębna, gdzie znajduje się gotycki kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z 1444-47 r. Swego czasu kościół był zwany kolegiatą. Co świadczyło o jego dużej randze. Zachowały się tutaj oryginalne cegły z czasów budowy. Świadczyć o tym może napis "LUCAS" na ceglach, co zapewne oznacza imię budowniczego.

Na sam koniec zapraszam do Winnej Góry, gdzie ujrzymy wspaniały pałac zbudowany w tzw. stylu polskim, czyli łączącym style neobaroku z neoklasycyzmem. Pałac wznosił Henryk Mańkowski, spadkobierca generała Jana Henryka Dąbrowskiego, który otrzymał te ziemie w nagrodę za zwycięską kampanię w Prusach i na Pomorzu. Zmarł tutaj w 1818 roku, a jego grobowiec, wzorowany na rzymskim sarkofagu konsula Scypiona Barbatusa, pogromcy Samnitów, znajduje się obecnie w kaplicy przy miejscowym kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła. Obecnie pałac jest obiektem prywatnym, ale jest możliwość zwiedzania małej sali poświęconej pamięci słynnego generała. W parku znajduje się pomnik adiutanta gen. J.H. Dąbrowskiego - podpułkownika Stanisława Chłapowskiego.

Program wycieczki

Zaniemyśl "Bitwy morskie" na jeziorze

Najsławniejszą postacią związaną z Zaniemyślem (dawniej Niezamiślem) był hrabia Edward Raczyński (1786-1845), podróżnik, wydawca, zasłużony mecenas kultury i sztuki. Jezioro leżące na południe od Zaniemyśla nosi nazwę Jeziora Raczyńskiego. Spora wyspa pośrodku niego należała do Edwarda Raczyńskiego. Hrabia wybudował na niej dom drewniany w stylu szwajcarskim, do którego chętnie przyjeżdżał. Pracował tu i gościł przyjaciół. Dla rozrywki urządzał dla nich pokazy ogni sztucznych oraz "bitwy morskie" na jeziorze, w czasie których ścierały się "okręty" z załogami rekrutowanymi pośród okolicznej ludności, bawiono się w podboje dalekich lądów i zdobywanie umocnień nadbrzeżnych. Niestety, na wyspie doszło także do tragicznego wydarzenia. Hrabia, pogrążony w depresji po niesłusznej publicznej krytyce jego osoby, pozbawił się życia wystrzałem z armatki. Spoczął przy zaniemyśskim kościele parafialnym, a jego grobu strzeże neoklasycyzycki posąg greckiej bogini Hygei.

Na wyspie Jeziora Raczyńskiego od maja do końca września w dawnym modrzewiowym domku hrabiego działa ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy "Wyspa Edwarda", dostępny dzięki przeprawie promowej.

Zaniemyśl jest chętnie odwiedzanym letniskiem. Warto się tu wybrać na weekend. Co roku w drugiej połowie lipca organizowane jest tutaj niezwykle święto regionalne - Zaniemyśskie Bitwy Morskie - atrakcja nie tylko dla dzieci. W jego programie są zawody na wodzie i pokazy modeli pływających, ale przede wszystkim jest to okazja do wysłuchania koncertu znanych artystów i dobrej zabawy do rana.

Do Zaniemyśla najlepiej wybrać się kolejką - Powiatową Koleją Wąskotorową, która w letnie soboty i niedziele kursuje ze Środy Wielkopolskiej.

52°08'55"N 17°09'43"E | na mapie:A

Zaniemyśl Kościół pw. św. Wawrzyńca

Wybudowany w stylu neogotyku romantycznego, w latach 1840-1842. Fundatorami byli Józef i Laura Jaraczewscy o czym świadczy tablica pamiątkowa umieszczona nad wejściem. Elewacja frontowa z ośmiobocznymi wieżyczkami. Przy ścianie zabytku znajduje się grobowiec Edwarda Raczyńskiego. Na grobowcu umieszczony jest posąg Konstancji Raczyńskiej wykonany przez Alberta Wolffa w 1841 r. Kopia tego posągu stoi na pl. Wolności w Poznaniu.

52°09'07"N 17°09'55"E | na mapie:B

Książ Wielkopolski Krwawa bitwa

Książ Wielkopolski był miejscem zaciętego starcia podczas powstania 1848 r. W kwietniu owego roku założono tu obóz, w którym stałą załogę stanowiło 120 kawalerzystów i 80 strzelców oraz 508 pieszych powstańców uzbrojonych jedynie w kosy. Wkrótce dołączyło do nich kolejnych 700-800 koszyńców - ochotników z okolicznych wsi.

Po początkowo ugodowym okresie Prusacy przystąpili do

rozprawy z polskim ruchem niepodległościowym. Na wieść o tym w Książu zabezpieczono główne budynki, a przy ulicach prowadzących do miasta postawiono solidne barykady. Prusacy pod dowództwem pułkownika Heinricha Brandta zaatakowali Książ 29 kwietnia. Rzucili do walki - według różnych źródeł - od ponad 4 do 8 tys. żołnierzy. Atak nastąpił od zachodu i południa. Mimo bohaterskiej, ponadczterogodzinnej obrony, powstańcy ulegli, a walka zamieniła się w starcia małych grup toczących bój o każdą ulicę i poszczególne domy. Poległo ok. 140 powstańców, ok. 150 zostało rannych. Nie oszczędzono nawet lazaretu, w którym dobijano rannych. Precyzyjni Prusacy swoje straty oszacowali na 22 zabitych i 136 rannych.

Przy ul. Dębniackiej, po wschodniej stronie miasta znajdują się niezwykle mogiły - dwa wysokie kopce kryjące prochy poległych. Między nimi w setną rocznicę bitwy postawiono pomnik z płaskorzeźbą kosyniera, w 1998 r. odsłonięto drugi pomnik w formie otwartej księgi z cytatem z wiersza Władysława Syrokomli (poeta był w tych stronach w dziesiątą rocznicę bitwy). Na dawnym cmentarzu ewangelickim przy ul. Zakrzewskiej zachował się grób 18 poległych żołnierzy pruskich.

Po bitwie o Książ powstańcy dwukrotnie pokonali Prusaków (30 kwietnia pod Miłosławiem i 2 maja pod Sokołowem), ale ponieśli tak wielkie straty, że nie byli w stanie podjąć dalszej walki. Wydarzenia z 1848 r. zaliczane są do najchlubniejszych kart naszej historii.

52°03'39"N 17°14'20"E | na mapie:C

Nowe Miasto nad Wartą Gotycki kościół parafialny Świętej Trójcy (XV w.)

Gotycki kościół parafialny Świętej Trójcy (XV w.) z renesansowo-manierystyczną polichromią.

52°05'25"N 17°24'35"E | na mapie:D

Nowe Miasto nad Wartą Miasto czy wieś?

Nazwa Nowego Miasta nad Wartą może mylić, obecnie jest to wieś gminna w powiecie średzkim. Po raz pierwszy tę miejscowość wzmiankowano w 1283 r. i już wtedy zaliczano ją do miast. Ośrodkiem osady był dzisiejszy

Rynek. W 1664 r. obok założono drugie miasto - Laskówkę - wokół obecnego Zielonego Rynku. Prawa miejskie Nowe Miasto nad Wartą utraciło w 1934 r.

Warto zwrócić uwagę na pagórek znajdujący się na łąkach w dolinie Warty, tuż po północnej stronie zabudowań. To stożkowane grodzisko zwane Kopcem. Ma 30 m średnicy i 10 m wysokości. W pierwszej połowie XIV w. stała tu drewniana wieża obronna, należąca do rodu Doliwów. Na przełomie XV i XVI w. na Kopcu pojawiła się budowla murowana (przetrwała do końca XVIII w.). Ciekawsze znaleziska wykopane tutaj przez archeologów są eksponowane w muzeum w Jarocinie.

Wśród zabytków Nowego Miasta wyróżnia się kościół pw. Świętej Trójcy. Jest to gotycka świątynia typu halowego z drugiej połowy XV w., wzorowana na poznańskim kościele Panny Marii. We wnętrzu wyróżniają się renesansowe stalle i popiersie Boga Ojca z ok. 1520 r. Największe zainteresowanie budzi starannie odnowiona renesansowa polichromia z końca XVI w. Odkryto ją w 1959 r. pod czterema warstwami farby. W pierwszym prześle od chóru przedstawiony jest grzeszny świat ludzi, w drugim apoteoza Męki Pańskiej, w kolejnych Zbawienie i Raj.

52°05'26"N 17°24'36"E | na mapie:E

Dębno Kościół Wniebowzięcia NMP

Gotycki kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z 1444-47 r. Ranga kościoła w Dębnie była dość znaczna, gdyż była nazywana czasami kolegiatą (choć nigdy nią nie była), a o zamożności fundatorów świadczy fakt, że jego koszt równał się kosztowi 40 kościołów drewnianych, ciekawostką jest fakt że kościół oryginalnie cegły z czasów budowy i przebudowy na niektórych są inskrypcje i napisy. Trzy z nich noszą imię "LUCAS", co zapewne oznacza imię muratora świątyni.

52°06'09"N 17°28'39"E | na mapie:F

Winna Góra Pomnik adiutanta gen. J. H. Dąbrowskiego

Adiutantem generała Jana Henryka Dąbrowskiego był podpułkownik Stanisław Chłapowski. Pułkownik Chłapowski był również szwagrem generała, bratem jego żony Barbary. Po śmierci pułkownika, na wysepce znajdującej się na stawie w pobliżu kościoła w Winnej Górze ustawiono pomnik - kapliczkę z urną zawierającą serce adiutanta.

52°12'24"N 17°26'58"E | na mapie:G

Winna Góra Nadwiślański Scypion

Od połowy XIII w. do konfiskaty przez władze pruskie w 1796 r. majątek w Winnej Górze należał do biskupów poznańskich. W roku 1807, po zwycięskiej kampanii na Pomorzu i w Prusach, jego gospodarzem z łaski cesarza Francuzów został generał Jan Henryk Dąbrowski, bohater insurekcji kościuszkowskiej, twórca Legionów Polskich we Włoszech, organizator powstania wielkopolskiego w 1806 r., uczestnik wyprawy moskiewskiej i wreszcie ostatni wódz armii Księstwa Warszawskiego. Zasłużony generał, którego Józef Wybicki unieśmiertnił w polskim hymnie, zmarł w

Winnej Górze 6 czerwca 1818 r., a jego grobowiec - wzorowany na rzymskim sarkofagu konsula Scypiona Barbatusa, pogromcy Samnitów - znajduje się obecnie w kaplicy przy miejscowym kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła. Serce Dąbrowskiego, umieszczone w urnie przechowywanej do 1907 r. w winnogórskim pałacu, po prawie stuletniej epopei spoczęło ostatecznie w kaplicy przy kościele św. Wojciecha w Poznaniu, będącym mauzoleum wybitnych Wielkopolan.

Tuż przed I wojną światową Henryk Mańkowski, spadkobierca generała po kądzieli, wznosił w Winnej Górze nowy i szczęśliwie do dzisiaj zachowany pałac, należący do jednego z bardziej efektownych przykładów tzw. stylu polskiego, łączącego elementy neobaroku i neoklasycyzmu, modnego w budownictwie rezydencjonalnym w pierwszej połowie XX w. Po wojnie należał on do poznańskiego Instytutu Ochrony Roślin, obecnie jest w rękach prywatnych, ale można tutaj zobaczyć skromną ekspozycję muzealną poświęconą Dąbrowskiemu. W 1997 r., w dwusetną rocznicę powstania słynnego mazurka, w pobliskiej Śródzie Wielkopolskiej odsłonięto pomnik generała na galopującym koniu, odlany z brązu i ustawiony na wysokim kamiennym postumencie, podobno jedyny w Polsce.

Kilkanaście kilometrów na północ od Winnej Góry znajduje się wieś Targowa Górka, dawniej miasto, które na początku XIX w. było rezydencją innego napoleońskiego generała - Antoniego Amilkara Kosińskiego. Kosiński wielokrotnie służył pod Dąbrowskim. Tak jak on nie pochodził z Wielkopolski, związał się z nią dopiero pod koniec życia, lecz po śmierci również spoczął w poznańskim panteonie na Wzgórzu Św. Wojciecha.

Odnotujmy, że Winna Góra nie jest jedynym dowodem na to, iż w Polsce piastowskiej klimat był tak ciepły, że w wielu miejscach, zwłaszcza przy grodach książęcych, uprawiano wówczas winnice, głównie dla potrzeb kultu chrześcijańskiego. Nie trzeba chyba dodawać, że nikt jeszcze wtedy nie słyszał o nadmiernej emisji dwutlenku węgla i efekcie cieplarnianym...

52°12'21"N 17°26'51"E | na mapie:H

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. arch. GOKiR Zaniemyśl, theguru, zbyszekF60, theguru, theguru, theguru, theguru, zbyszekF60, theguru

Trasa dodana przez: marekpic

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
sobota 24 sierpnia 2024 19:29:21